

Kardinalovo pastoralno pismo:

**OSOBN I DRUŠTVENA
DIMENZIJA KORIZME**

(Pastirsko pismo za korizmu 2001.)

*Vjernicima Zagrebačke nadbiskupije
i svim ljudima dobre volje*

Korizma je blagoslovljeno vrijeme za produbljenje našega kršćanskog života, vrijeme obnove, pokore i pripreve za radost i novost Uskrsa. Ona nas sve zove da dublje osmislimo svoju vjeru u osobnom, crkvenom i društvenom pogledu. Tradicionalna kršćanska mudrost života, utemeljena u Svetom pismu i hranjena primjerima velikih kršćana tijekom stoljeća te liturgijskim životom Crkve, izražava svojevrсни korizmeni program pojmovima: *molitva, post i milostinja* (Mk 6,1-6. 16-18).

1. MOLITVA

Svakako, iskrena i autentična kršćanska molitva, i privatna i javna, kao temeljni dio vjerničkog života ima sada svoje posebno značenje, jer nas izravno povezuje s Bogom, našim izvorištem i zadnjim ciljem. Sam Isus Krist često se je tijekom svojega zemaljskog života povlačio u samoću na molitvu, posebice prije nego je počeo javno djelovati, a sudjelovao je i u

javnim molitvama u sinagogama i u jeruzalemskom hramu. Stoga je potrebno i nama da više i iskrenije molimo. Ali molitva nikada, a pogotovo ne u korizmeno vrijeme, nije odvojena od ostala dva čimbenika, od posta i milostinje. Pri tom je vrlo važno da ta dva zahtjeva kršćanskog života vidimo u širini njihova punog značenja.

2. POST DANAS

Post se većinom uzima kao suzdržavanje od hrane (nekad i pića) kroz određeno vrijeme. Prije nego je počeo navješćivati “kraljevstvo Božje”, sam je Isus, po starozavjetnom vjerskom modelu, postio četrdeset dana (Mt 4,2; Lk 4,2) i najavio post svojoj zajednici (Mt 9,14s; usp. Dj 13,2s) i time dao poticaj da post kao izraz pokore bude ugrađen u stil kršćanskog života, prepustivši Crkvi da odredi način njegova pridržavanja. Iako zapovijed pokore općenito obvezuje svakoga vjernika, Crkva je naznačila svaki petak u godini i korizmeno vrijeme kao dane pokorničkog posta (kan. 1250). Pokora u obliku posta danas je u Katoličkoj Crkvi kao crkveni zakon praktično svedena skoro na simboličnu veličinu: strogi post i nemrs samo na Pepelnicu i na Veliki petak (uz brojne olakšavajuće okolnosti), a nemrs svakoga petka, ukoliko biskupske konferencije ne odrede drukčije (kan. 1253). Hrvatska biskupska konferencija je odredila da crkveni zakon nemrsa treba održavati u petke u korizmeno vrijeme, a izvan korizme može ga se iz opravdanih razloga zamijeniti molitvom ili kojim drugim dobrim djelom.

Što je crkveni zakon posta (i nemrsa) tako sužen u Katoličkoj Crkvi, ne bi se smjelo tumačiti kao da je post izgubio na značenju. To je samo znak da zakon “posta” treba tumačiti u kontekstu razvitka civilizacije. Mnogi

ljudi u Europi, Sjevernoj Americi i nekim dijelovima Azije žive potrošačkim stilom života, pri čemu postaju zarobljeni svojim često nepotrebnim i suvišnim proizvodima, a osobito ovisni ne samo o alkoholu, pušenju, drogama i seksu nego i o raznim oblicima zabave koje pruža suvremena tehnologija (televizija, film, igre na sreću itd.). Na svim tim područjima "post" ima svoju veliku ulogu čuvanja čovjekove slobode i jedinstva, kao brana da čovjek ne pukne pod nasrtajima vlastitih nagonskih snaga i sve brojnijim podraživalima koja dolaze izvana kao posljedica suvremene civilizacije. Pohvaliti je i podržati sve one koji se trude da evanđeoski zahtjev pokore žive odgovorno na raznim područjima života u suvremenoj potrošačkoj civilizaciji, a djelotvoran je znak toga i korizmeni "post".

3. MILOSTINJA - SOCIJALNA

No ne bi bilo dostatno da se "post" kao izraz pokore shvati samo u ovom individualno-antropološkom pogledu, premda bio danas toliko važan. Postiti znači ujedno odreći se nečega svojega da bismo pomogli ljudima u nevolji. Danas se vrlo često u korizmi kao izraz "posta" skupljaju milodari za siromašne, u domovini i u svijetu. "Poste" tako pojedinci, obitelji ("obiteljski dan posta" za siromašne) i crkvene zajednice, od župa i samostana do biskupija i svih vjernika katolika jednoga kraja ili jedne zemlje (na primjer velika njemačka katolička karitativna akcija "Misereor").

Već su starozavjetni proroci Amos, Izaija, Ezekijel, Mihej i drugi vrlo snažno isticali tu dobrotvornu i "socijalnu" stranu posta (npr. Iz 58,3-11). Štoviše, oni su isticali pomoć "siromašnima" (obespravljenima, gladnima, siročadi, udovicama...) kao dužnost i zahtjev pravde.

Danas se dobro zna da stotine milijuna ljudi na ovoj našoj zemlji pate od gladi, da milijuni i umiru, dok su mnogi opet pothranjeni i stoga izloženi raznim bolestima; mislimo na stradale u zadnjim potresima. A kao čudna pojava, glad se počela širiti čak i u industrijski razvijenim zemljama.

No prilike u samoj Hrvatskoj su prevelike da nas ne bi ozbiljno pozivale na suosjetljivu pomoć tolikim siromašnima, nezaposlenima, starima i bolesnima, uključujući prognane i izbjegle s njihovim brojnim i teškim problemima. Naša ljudska i kršćanska solidarnost treba se jače iskazati u ovo korizmeno vrijeme.

No treći dio korizmenog programa, onaj o *milostinji*, nás posebice zove na *dužnost* pomaganja. Izraz *milostinja* ne bi nas smio zavesti da pod tim mislimo samo na ono što katkad dajemo u dobrotvorne svrhe, najčešće skoro simbolički, makar i ono bilo hvalevrijedno. Puno značenje milostinje ide mnogo dalje: ono uključuje podjelu dobara s onima koji nemaju, vodeći računa o njihovim potrebama i apelirajući na našu velikodušnost.

Nerijetko se čuo i još uvijek se zna čuti prigovor da vjera otuđuje i odvraća od vremenitih i zemaljskih dužnosti te siromašne prepušta njihovoj bijedi. Kršćanska vjera ima kao cilj razvitak i "spasenje" cijeloga čovjeka, individualno i društveno, duhovno i tjelesno, premda smo svjesni da smo još uvijek na putu prema punini i da su naša djela i naša rješenja, i ona najbolja, uvijek nepotpuna i podložna promjenama i usavršenju.

Vjerničko isticanje duhovnih i vječnih dobara i ciljeva ne bi smjelo umanjiti važnost ovozemaljskih uvjeta života. Vjera u Boga i u vječni život mora čak pojačati naše napore za humaniji život na zemlji: "Iščekivanje nove zemlje nipošto ne smije oslabiti, nego dapače razbuditi u nama brigu za izgradnjom ove zemlje gdje raste ono Tijelo nove ljudske obitelji, koje već može pružiti neku sliku novoga svijeta" (Drugi vatikanski sabor, *Radost*

i nada, 39). Što su vjernici autentičniji kršćani, to su veći promicatelji “integralnog humanizma”, kako bi rekao Jacques Maritain.

4. SPECIFIČNO POSLANJE CRKVE

Ipak, da se izbjegnu jednostrana shvaćanja i nesporazumi, potrebna su neka razlikovanja. Kršćanska vjera je nešto više od običnog humanizma, jer u prvom redu mora svjedočiti o Bogu kao transcendentnom temelju čovjeka i svijeta, a Crkva nije jednostavno socijalna ustanova, iako je velikim dijelom i to, ali na svoj specifični način. Nadalje, potrebno je lučiti ali ne posve odvajati vremenito od vječnog, duhovno od tjelesnog i materijalnog. Isti Sabor pridaje autonomiju “zemaljskim vrednotama” (*Radost i nada*, 36: gospodarstvo, politika, znanost...), ali ne tako da bi one bile posve neutralne i bez odnosa s vrednovanjima što ih kršćani i Crkva donose “u svjetlu Evanđelja”.

Kršćanska se vjera odnosi na osobni i društveni moralni život, podržavajući i dopunjujući sve ono što nam je kao ljudima zajedničko. A u brojnim situacijama ona jest, i treba biti, ujedno i kritika onoga što je nespojivo s istinskim humanizmom. To je također dio evangelizacijskog poslanja, oblik služenja društvu i civilizacijska uloga. “Ostvarenje poslanja evangelizacije na socijalnom području, a to je jedan od vidova proročke uloge Crkve, uključuje također prokazivanje zla i nepravdi. No valja istaknuti da je navještaj važniji od prokazivanja, i da ovo posljednje ne smije zanemariti ono prvo, koje mu daje pravo opravdanje i snagu više motivacije” (Ivan Pavao II., *Socijalna skrb*, 41).

Kršćanstvo se tijekom povijesti brinulo i za čovjekove zemaljske i vremenite potrebe. O tome svjedoče bolnice, škole, razni oblici karitativnog

djelovanja. Moralni apeli u propovijedima i teološki traktati govorili su o raznim dužnostima i pravima ne samo na temelju ljubavi nego i pravde kao preduvjeta i zahtjeva ljubavi.

Moderno doba izoštrilo je pitanje pravde. Ona je tijekom povijesti bila visoko cijenjena u moralnom pogledu i izvan kršćanstva, dijelom i konkretizirana u pozitivnim zakonima, ali *socijalna pravda* je većinom bila prepuštena milosrđu/karitasu i osobnoj savjesti pojedinaca. Zapletaji nastali razvitkom industrijske civilizacije zahtijevat će veće naglašavanje pravde na socijalnom području. To će se osjetiti u socijalnoj skrbi i zakonodavstvu modernih država, ali i u Crkvi. Drugi vatikanski sabor pozvat će vjernike da se ne zadovolje pukom individualističkom etikom nego da u svom životu odgovore socijalnim zahtjevima svojega vremena (*Radost i nada*, 30). Socijalna pravda (u novije vrijeme često izražena pojmom solidarnosti, osobito u socijalnoj misli Ivana Pavla II.), bit će jedan od stupova katoličkoga socijalnog nauka. Štoviše, biskupi okupljeni na Sinodi 1971. godine u uvodu svom dokumentu *Pravda u svijetu* kažu: "Borba za pravdu i sudjelovanje u preobražaju svijeta u potpunosti nam se ukazuju kao sastavni dio propovijedanja Evandjelja: to jest poslanja Crkve za otkup čovječanstva i njegovo oslobođenje od svake potlačenosti." To potvrđuje i Ivan Pavao II. naučavajući da je provođenje socijalnog nauka Crkve "sastavni dio nove evangelizacije" (*Socijalna skrb*, 41; *Stota godina*, 5). On vidi kršćane kao promicatelje pravde i solidarnosti u svjetskim razmjerima, a Crkvu poziva na odlučniju povlaštenu opciju za siromašne i marginalizirane (*Nadolaskom trećeg tisućljeća*, 51).

5. RAZINE I KOMPETENCIJE

Da ne nastane pomutnja s obzirom na različite kompetencije Crkve i svjetovnih čimbenika, valja istaknuti da je područje Crkve u prvom redu na vjersko-moralnoj i odgojnoj razini. Crkva nema “tehničkih” rješenja, ona “ne predlaže gospodarske i političke programe, niti daje prednost jednima na račun drugih, samo ako se ispravno poštuje i promiče dostojanstvo čovjeka i njemu samome je ostavljen nuždan prostor da izvrši svoju službu u svijetu” (Ivan Pavao II., *Socijalna skrb*, 41). Ona se redovito i obraća svojim vjernicima, ali danas sve više i ljudima “dobre volje” i cijelom svijetu, uvjereni da njezina socijalna poruka ima opću ljudsku valjanost. Stoga je u svom socijalnom nauku izradila niz temeljnih smjernica za suživot u humanom i pravednom društvu.

No kad bi ostala samo na općoj načelnoj razini, njezina poruka ne bi bila dostatno učinkovita. Ona mora utjecati i na konkretan život, ali čuvajući svoju vjersko-etičku perspektivu i poštujući kompetencije i stručnost ostalih foruma u društvu.

Kršćani ne mogu, a ni njihovi biskupi, ispustiti iz vidokruga konkretnu situaciju. Oni su pozvani izreći svoj sud i donijeti svoje eventualne napomene i prijedloge, dobro znajući za njihovu kontekstualnu vrijednost i pružajući ih kao prilog Crkve traženju općeg dobra u danim okolnostima. A dobronamjerni će promatrači i čitatelji priznati da i naša Crkva ima, unatoč nedostacima, mnogo toga što može obogatiti opće dobro u našem hrvatskom društvu. Nije kompetencija Crkve kao takve da predlaže konkretna gospodarska, socijalna i politička rješenja. Njih će predlagati i donositi vjernici kao građani, pojedinačno i organizirano, na svoju odgovornost na temelju svoje stručnosti i po svojoj vlastitoj savjesti.

Drugi vatikanski sabor sve članove Crkve živo potiče da surađuju sa svima kojima je na srcu “radost i nada, žalost i tjeskoba ljudi našega vremena, osobito siromašnih i svih koji trpe”.

Na kraju bih želio svoja razmišljanja u ovoj korizmi i pred Uskrs 2001. godine završiti željom da svatko od nas, uz Božji blagoslov (koji sigurno neće izostati), poduzme napore za produbljenjem svojega vjerskog i moralnog života iskrenom molitvom, prikladnim odricanjem kao vježbanjem u kršćanskoj i ljudskoj slobodi, a pogotovo djelima milosrđa, ljubavi i solidarnosti sa siromašnima i slabima i sa svima koji trpe i pate. Početi je od sebe, od malih i blizih zajednica, ne gubeći osjećaj za šire potrebe Crkve, domovine i svijeta. Neka nam Gospodin svima udijeli svjetla i ulije snagu Duha kako bismo, unatoč osobnim i zajedničkim teškoćama, napetostima i dvojabama, doživjeli radost i novost Uskrsa, sada *vremenitog* i onoga vječnog u nebesima.